

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

БРОЈ 2. У Сомбору 15. ЈАНУАРА 1880. ГОД. XII.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 1. и 15. у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор. За огласе плаћа се први пут од реда 5 нов., други пут 3 нов.

ЈАРОДНА ШКОЛА И ЊЕН ЗАДАТАК.

II.

Да би могла народна школа свој васпитни задатак како ваља решити, нужно је, да она у пријатељској свези и заједници стоји са свима оним чиниоцима, који упливину на васпитање поверене јој младежи.

Родитељи су први и природни васпитаоци децији; њиховим поверењем постале су народне школе; они су из своје општинске заједнице подигли и основали школу; они шаљу децу у школу уступајући учитељу саучествовање у васпитању и образовању своје деце и поверавајући му тим своје најдрагоценије благо.

Дете није самохрано, није као дрво без корена; оно припада својим родитељима, а с њима свом народу, својој цркви и оној грађанској задрузи, којој припадају његови родитељи.

С тога се и школа у свом васпитном раду мора обзирати на конкретне одношаје, у којима се деца школска налазе и мора свој рад управљати према оправданим захтевима и потребама дечијих родитеља, цркве, народности и државе, којој деца с правом припадају.

Из овога се види, да школа свој васпитни рад не сме одправљати самостално, него у најтешњој све-

зи и заједници са скупом дечијих родитеља т. ј. са опшћином, са црквом и са народом и по опуномоћењу ових, а под највишим надзором државне власти,—и да се школа има у своме раду обзирати на захтеве и потребе родитеља и народности, вере и државе, али ти захтеви имају бити разумни, педагошки оправдани и међу собом сугласни, а на право благо дечије управљени.

Не сме нико захтевати, да се у школи ради штогод, што иде у супрот здрављу и развоју дечијем, или чиме се вређа породична, народна и црквена свест дечија. Него се сви интереси ових важних чиница имају у склад довести са дечијом природом и са начелима разумне педагогије, тако да школа васпитавајући децу природи сходно, тим самим васпита их у духу њихове народности и вере и спрема их да буду ваљани и вредни грађани и честити и поштени људи.

Из овога сљедује, да је само она народна школа подиуно добра, која васпитава децу по сталним педагошким начелима, у свези са осталим природним и друштвеним чиницима васпитања дечијег, а према потреби и захтевима народности, цркве и државе, којој деца припадају.

Васпитна средства, која народној школи на расположењу стоје, јесу : настава, школски запт, учитељев ауторитет и добар дух, који у школи влада.

Ми ћемо се овом приликом само првог и најважнијег васпитног средства дотакнути, а то је настава.

Свака добра настава упливише на умни развој дечији задржавајући најљивост њихову на ученом предмету и вежбајући им памтење и разум. Али од васпитне наставе цште се, да она служи и за облагорођене срца и душе и за управљање воље детиње на

WWW.UNI

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

добро. У народној школи дакле има се посредством наставе мишлење, чуствовање, воља и радена снага дечија складно и заједнички вежбати и усавршавати.

Сви наставни предмети имају узвишеној васпитној цјели служити, и у томе им се састоји права важност њихова. Они наставни предмети, који стављају деци пред очи примере и узоре правних врлина, морају се као први и најважнији особито неговати и има се на њи највећа брига обраћати. Такви су предмети: поука у вери и у благоправности са сликама из живота светих и добродетељних људи, на које се деца угледати имају; матерњи језик, тај драги носилац мисли, чуствовања и тежња наших и у њему лепо читање одабраних предмета, певање и појање уз најодабраније слике из познавања света и друштва човечијега и из повеснице народне и отачаствене, даље басне, приповедке и приче, у којима се очигледно представљају правне идеје. Ово су предмети, који непосредно упливишу на правно васпитање дечије.

Њима придружити ваља и остале предмете, који непосредно упливишу на образовање разума, а тек посредством овога на васпитање срца и душе. Такви су: рачун с геометријом и природне науке. И њи ваља темељно и развијајућим начином у народној школи учити, а притом се старати, да се и телесна снага дечија посредством гимнастике и ручног рада крепи и снажи, те да се тако дете из младости привикне господарити над собом и над својим склоностима и тим самим да се свестрано и у сваком обзиру добро васпита.

Са обзиром на све, што је досада споменуто, иште се од наставе у народној школи ово :

1. Нека је настава очигледна, сугласна са природом дечијом и прилагођена пријемљивости духа дечијега и степену њиховога развитка; нека пред очима

www.uns.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

има не само умно образовање, него и васпитање срца и душе и нека даје добар правац дечијој вољи.

2. Нека се у народној школи матерњи језик дечији брижљиво негује; нека га деца науче правилно и лепо говорити и на њему мисли своје лепо и уљудно изражавати: нека се науче лепо и правилно писати и правилно, разумљиво и лепо читати, а вежбајући се у читању и писању нека се упознају деца са одабраним приповедкама, песмама, причама и језгровитим мудрим саветима, па нека им то, што науче, за правило живота служе. — Уз овако учење језика нека се придружи у старијим разредима и разумна настава у граматици, у колико је то за правилно познавање и употреблење језика нужно.

3. Настава у вери има се као поглавито средство за буђење религиозног и правног осећања и правне свести дечије брижљиво предавати и има се деци црквени живот и црквени обреди омилити упознавањем и саучествовањем у овима, а особито добрим примерима учитеља и свештеника и благочиним и естетичним одривљањем богослужења. Ради саучествовања при богослужењу имају се деца научити правилно читати и лепо појати црквене песме, а то, што читају и поју, ваља им као светињу представљати и омилити, па у колико је могуће и разумљивим учинити.

4. Рачун и геометрија нека се особито уче очигледно, темељно и цепенено, а све развијајућим начином. Ту је особито нужно, да учитељ само упућује, а деца да сопственим расуђењем задатке решавају. Задатци нека су прости и за потребу у животу удешени.

5. Основи реалних знања имају се уз очигледну наставу и уз учење матерњег језика предавати. Исто тако и поука о чувању здравља, о правима и дужностима грађана има се у разговору у даним при-

ликама и уз zgodne предмете за читање давати, али се нипошто несме изискивати, да деца у обичној народној школи ове предмете на изуост уче и да се с њима много муче.

6. Најодабраније пришеведке из црквене, народне и отачаствене, а у вишим народним школама и из светске повеснице у виду Животописа добродетељних људи или у карактерним сликама имају се уз наставу у вери и у матерњем језику ради угледања и подражавања деци пришеведати. — Уз матерњи језик уче се образци чисте и здраве народне појезије, а уз науку вере уче се духовне песме, — а ово учење, као и вештина у појању и певању нека служи за облагорођење срца дечијега.

7. Ручни рад ваљало би да се и мушкој деци учити даје као средство за вежбање и развијање радене снаге и за привикивање вредности, самопрегоревању и господарењу над собом.

8. За све предмете, што се у народној школи предају, учитељ треба да је подједнако заузет и да их са одушевљењем, подгуним знањем, најцелисходнијим начином и постојаном вољом предаје и да се непрестано стара, да их деци омили и да их за вољно учење задобије.

Само таква настава у народној школи може служити правој и главној цјели, ради које народна школа постоји, а то је, као што рекосмо: природи сходно и складно васпитање младежи, да од ње постану ваљано образовани, религиозно-морални и у сваком обзиру ваљани и честити људи.

В.

УРЕДБА

за мировицу срп. нар. учитеља и потпору њихових удовица и сирота. *)

§. 1. Да се сви на вероисповедним школама у оксегу карловачке митрополије стално намештени учитељи и учитељи-

*) О уредби овој имаће да реши сабор у својој идуюћој сесци. Стручна мњења о истој радо ће Ш. Л. примати.

це обезбеде за своју старост, као и за случај таке немоћи, која би им пречила даље вршење своје дужности, и да се њихове удовице и сироте сачувају од крајне сиротиње, оснива се мировински фонд, из којег ће поменути имати своје мировине и потпоре.

§. 2. Редовна мировина стално намештених учитеља и учитељица износи 300 фор. а. вр. на годину, ако служе на нижој, а 400 фор. а. вр. на годину, ако служе на вишој народној или грађанској школи.

§. 3. Потпуну мировину вуку само ђни, који су 40 година службе одслужили. Године службе преко 40 год. не узимљу се у рачун.

§. 4. Учитељи и учитељице, који без своје кривице било због болести или друкче постану пре 40 година службе неспособни за вршење учитељске дужности добиће само одређени део ове мировине и то :

Ко само 10 година одслужи, добијаће само 40% од годишње мировине ;

Ко одслужи више од 10 год. добијаће за сваку даљу годину по 2% више, и по томе ко наврши 11 година службе вући ће 42%, ко наврши 12 година вући ће 44% и тако даље ;

Ко не наврши ни 5 год. службе, исплаћује се једанпут за свагда са 50% од означене годишње мировине, и тим је за навек измирен ;

Ко одслужи више од 5, а не наврши 10 година службе биће на два пута са 50% од означене годишње мировине исплаћен и тим за навек измирен.

§. 5. Учитељи и учитељице, које од дана, кад ова уредба у живот ступи буду прешли 55 год. живота, добијаће само 100 фор. а. вр. годишње мировине без икојих даљих повишица ; а они који тада не буду још имали пуних 55 година живота примаће после 40 година службе 250 фор. а. вр. годишње мировине, и то овако : после 10 година службе од дана кад ова уредба у живот ступи, добиће 40% и за сваку више годину по 20% више, до 250 ф. а. вр.

§. 6. Учитељи и учитељице, ако нису прешли 55. год. живота, могу имати преко одређених 300 или 400 фор. а. вр. још за 100, 200, 300 и 400 фор. а. вр. већу мировину под доле у §. 30. означеним условима.

§. 7. Године службе рачуне се од оног дана, кад се ко за учитеља постави и службу наступи. (Свршиће се.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIBRS

Природне науке.

Биљка и земља.

Биљка је у главном зависна од земље, на којој расте, нити има чега у њеном телу, што није примила из земље или ваздуха. Најфинији хавански дуван изметне се за кратко време, кад се пренесе на острво Јаву; најплеменитија лоза даће под иначе једнаким околностима само тада племенито вино, ако је земља за њу zgodна. Славни *Либш*, је опажао, да је довољно било, да се дрво, које је носило горак бадем, пресади на друго место, па да понесе сладак плод. У кромпирима, који клијају у подруму, (где нема дакле земље, да им даје аорганске базе,) налази се нека отровна материја, соланин, од које ни најмања трага нема у кромпиру, који је растао у пољу.

Разделење људи у расе.

По школским књигама највећма је уобичајено Блуменбахово разделење у пет раса. Разделење то оснива се већином на случајним особинама и не може да издржи поле строжију критику. *Фридрих Милер*, један од најславнијих етнолога, први је поставио *косу* као најважнији критеријум за расу и на основу том разделио је он све људе на земљи (преко 2500 народа нађоше већ у његовом систему места). *Хекел* је примио то милерово разделење и даље га је утврдио и развио. Како се и *Пешел* у главном за њега изјавио, може се рећи, да је данас опште примљено и припознато.

По својству косе деле се људи најпре у два велика разделења.

У прво разделење спадају *свилоскоти*, којима је коса тракасто спљоштена, где је дакле просек косе дугуљаст; делимо их даље у чуперокосе, код којих коса одељена у чуперке расте и у рунокосе, код којих коса покрива равномерно сву кожу на глави. Све свилоскоте расе састављене су из племена, која су физички најмање развијена. Милер броји четири тавове расе: Хотентоти (и Бушмани), Папуа или аустралиски Негри, африкански Негри и Кафри.

У друго велико разделење човечијег рода спадају *лекоскоти*, који се по начину, како коса висп, даље деле у пругокосе и кудрокосе: у првих је свију коса црна, у других од чести црна, од чести плава; други имају и браду, која је код свију осталих одељена развијена слабо или нимало.

У пругокосе спадају ове расе: Аустралци, пражитељи аустралског континента, Тазманије (већ их нестало) и околних малих острва; Хиперборејци (рушевине једне расе, која је некад била распрострањена преко целе сев. Азије, сад ограничена на Камчатку, Куриле и мали део суседног копна, те у свези с' Алеутима и Инуитиплеменима поларне сев. Америке); Американци, поред све разноврсности народа, који амо спадају, једна раса, али изолована од свију других људских племена; Малајци (ириморци полуострва Малаке, владајуће племе на Мадагаскару, житељи Филипина и Сунда-острва, Полинезци и Меланезци, који су произашли из смесе с' Папуама); и најпосле Монголи, житељи средње Азије, којих се урало-алтајска грана далеко у Европу протегнула.

Главна маса кудрокосих припада оној раси, коју Милер „средиземном“ зове; то су најлепши људи. Поред ње стоје Дравиди, предаријски житељи предње Индије и Цејлона, где су се у планинама у унутрашњости одржали до данас чисти.

Француска академија.

Нема важнијега завода за природне науке, него што је француска академија. Њена целъ није само, да остави испитивање природе појединим научењацима, који би сами себи, можда на свој рачун материјал набављали; не, него париника академија, богата не само по основном имању, што га је добила од владе, него и по многобројним опорукама француских милијонара, издаје годишње на путовање и научне цели знамените суме даровитим и осведоченим снагама. За литерарну научну продукцију најважније су награде, што их расписује академија сваке године и које подједнако обухватају све гране природних наука. Да споменемо овде: за зоологију и анатомију награду Торovu и Савињову, за ботанику награду Меликокову, Демаздерову и две Бординове, за зоологију или геологију награду Кивјеову, за експерименталну физиологију награду Монтионову. Како те награде превазилазе често 3000 франака, то је увек доста њих, који се натичу. Ипак има једна награда паришке академије, која од како је основана још ником није подељена и коју ће тешко скоро ко и добити. То је награда Бреанова од 100,000 франака, коју ће примити онај испитивалац, који изнађе узрок колере! *)

Osvěta: Др. Фр. Вејдовски.

*) За ту награду натичао се недавно познати професор *Густав Јејер* у Штутгарту, који се хвали, да је изнашао душу. Али академија не досуди ни њему награду.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(Школе у Црној Гори.) Услед лањске перодице, која је приморала кнежевску владу, да обрати главну бригу на то, како би народ спасла од глади, осташе за ову годину затворене многе школе, тако да их сада тек 20 раде. Главни надзорник свију школа је г. Стево Чутурило, један од највреднијих наших педагога. Познатом својом енергијом настоји он, да се што већма унапреде црногорске школе и да заузму достојно место међу њиховим старијим сестрама у српском народу.

(Виша девојачка школа у Солдору.) У 1. разред примљено је 15 ученица, од којих 1 са стране; у 2. разред прешло је 8 ученица, од којих 1 са стране; а у 3. разред 5 ученица, од којих 2 са стране. Свега 28 ученица. Четврти разред, ма да беше ове године отворен, није добио ни једне ученице, јер све ученице, које су лане 3. разред више девој. школе свршиле, по пријемном испиту, а по дозволи школ. савета, примљене су у приправничку школу. (Н. Г.)

(Виша девојачка школа у крајини.) Личко-оточко окружно школ. веће је закључило, да се у Госпићу подигне виша девојачка школа и поднело је свој закључак ц. к. главном заповедништву на потврду.

(Српске школе у војничкој крајини.) Новембра месеца прошле године била је у Петрињи окружна седница, у којој је г. Вурдеља, заступник глинског среза, поднео предлог, да се представком генерална команда умоли, да се приправници са српске карловачке препарандије примају и намештају са целом платом за учитеље на „пучким“ школама. Тим би се многа места, која заузимају данас исслужени каплари, поцунула стручним снагама. Католички свећеник Лебер потпомагао је са гледишта равноправности својски овај предлог и тако га окружна скупштина погледом на напредак школа једногласно усвоји. — Окружна ц. кр. власт поднела је овај предлог окружног већа генералној команди, од које је, као што нам се јавља из горње крајине, неповољна одлука стигла. Генер. команда не може предлог да потврди, јер горњо-карловачка препарандија није јаван завод. Ипак је та препарандија у живот ступила на основу највише санкције, а нама, који уређење карловачке препарандије познајемо, слободно је рећи, да јој је највиша цел, да ваљане учитеље и учитељице за народне школе спрема. У то име подносио је и подноси сиромашни српски народ за тај завод вели-

ке жртве. У свакој другој земљи обасипали би такав завод похвалама, а наша хрватска браћа не могу доста да га прогоне. Међутим ће „Obzor“ и даље трубити, да генерална команда пријатељи са српским елементом. Само ми Срби слабо што од тог примећујемо !

(Школе у Сентомашу.) У последњој главној црк. шк. скупштини прочитао је г. управитељ месних школа школски извештај за прошлу годину, што га је овдашњи школски одбор поднео, и то тако опширно, како до сад још никад. По том извештају видело се, да је прошле године било ученика, који посеведневно школу походише, свега 511, од тих мушких 301, женских 210. Од обавезних непоходише школу њих 151 (мушких 40, женских 109.) Узрок је томе, што се овде налазе многи салашаи, на којима сиротиња служи, па због тога немогу им деца да иду у школу. Има такође и мањих поседника, који немају куће у месту, него живе на салашу, те и њина деца остају без духовне ране. Овом злу могло би се само тако доскочити, ако би се по салашима наместио амбулантан учитељ, који би имао 3—4 одређена места, на којима би се подуже задржавао, а на та би места опет морали или родитељи или од општине најмљени кочијашаи децу односити, јер су овдашњи салашаи врло раштркани. — Школски одбор посебно је напоменуо успехе, међу којима беше разних оцена, па и најбољих, али мени није намера, да овим изнашам поједине оцене, те да кога хвалим или кудим, но за то спомену то, што сам рад, да се јавно чује, да би чланови школског одбора требали што чешће школе да похађају. Тада би се уверио одбор не само о уредности учитеља, који би онда морали боље пазити на своју дужност, него и о начину предавања, о пажњи на школски запт, што ни једно није споменуто у наведеном извештају, па би се изближе упознао у нечем и са даровима дечијим, те по свему споменутом могао би тек савршено тачан извештај поднети. Желети би било а и надамо се, да ћемо у будуће не само г. управитеља, но и штоване чланове школског одбора што чешће у нашим школама виђати ! Као лену појаву имам вам јавити, да овде школска деца уредно походе школу, чему је допринело то, да се сваког месеца од дотичних власти изискује извештај о похађању школе, политичким пак властима, под најстрожијом личношћу одговорношћу наложено је, да строго пазе, да сва деца приљезно походе школу. Н. (Молимо г. дописника, да и у будуће Ш. Л. посећује, а желели би сличних извештаја и из других места. У.)

(Надзор основних школа у Угарској.) Тврди се, да се министар просвете решио, да инспекторима основних школа као помоћнике у сваком срезу дода неколико директора средњих завода. Ради тога се учитељство у Угарској јако узрујало.

(Нов закон за средње школе у Угарској) већ је готов, али га министар још не подноси сабору, јер хоће да причека резултат агитације међу протестантима, која иде на то, да се гимназијални течај као у Немачкој рашири на 9 година (6 разреда гимназије и 3 лицеј).

(Друштво уметности у Загребу) приредило је од 15. дец. до 6. јан. изложбу, у којој су међу осталим били изложени разни женски ручни послови загребачке кр. препарандије и самостана милордних сестара. „Napredak“ јавља, да су ти послови стекли опште признање, па да би и друге учитељице женског ручног рада упозорио на јаван и компетентан суд, саопштава, што је о том писано у „Vienacu“ и „Obzoru.“ Први каже: „У ова два завода завладао је у новије време коректан здрав правац, неукус је изагнан, а стил и лепота у свачем се огледа. Нема ту више везених доваца и јелена, као што ни техника накретице није више искључиво господујућа.“ А други пише: „У ова два завода онажа се у новије време на том пољу изванредан напредак. Место неукусних, натуралистичких радња, што су се негда изводиле по неваљалим узорцима налази мо ту све ствари у стилу, који одговара нарави везива и сврси урешеног предмета, лепо пречетене црте у орнаменте а изведене у различитим техникама, уместо до недавно искључиво употребљаване покретице (Kreuzstich). Радње већим су делом рађене не по страним узорцима, већ или по узорцима народним или по изворним нацртима. Речју везиво, које нам се указује на изложби, у сваком је погледу радња ваљана и узорна. Уједно се спомиње похвално настојање свеучилишног професора дра Бришњавога, који је честим предавањем и непрестаним световањем и упућивањем знатно к тому допринео, да је на та два завода завладао овакав здрав, ваљан смер.“

(Награде за лепо читање.) Ради унапређења лепог разумног читања расписало је министарство просвете у Француској награде за год. 1880. На конкурзу том учествоваће школе свију департмана. Сваки департма имаће свој конкурз. Учители ће имати да доведу 8½ свију ученика, који у јулу 1880. навршују 13 година. Дотични ученици прочитаће јасно из своје обичне читанке један комад у прози, ког ће суд за делење на-

www.unizg.hr

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

граде изабрати. Не ће се гледати само на течно читање и добар нагласак, него и на разумевање текста; зато ће се стављати питања о значењу речи и смислу појединих реченица; такођер ће се захтевати, да се укратко приповеди оно, што је читано. Награду ће добити, који се најбоље покажу. Суд се састоји из председника и чланова школског изасланства под председништвом школског надзорника.

(О уређењу главног просветног савета) поднела је српска влада предлог закона скупштини, која сад већа у Нишу. Главни просветни савет стојао би уз министра просвете и имао би одсудну реч да каже о свему, што се школа тиче. Сва радња те анкетне комисије обнародовала би се у званичном журналу министарства просвете. Просветни савет не ће решавати само о унутрашњим стварима школским, него и о администрацији, те би био и највиша дисциплинарна власт за школе. Ако две трећине савета реше нешто, онда има то министар да изврши, иначе му служи само за информацију. Просветни савет раздељује се у стални одбор за административне и дисциплинарне послове средњих и основних школа и у књижевни одбор за научно-књижевне и педагошко-школске послове. Главни просветни савет састаје се најмање три пут преко године, стални одбор сваке недеље, а књижевни сваког месеца по потреби и више пута. Састанци главног просветног савета и књижевног одбора свагда су јавни осем ванредних случаја. Председник савета је министар, редовних чланова биће најмање 8 а највише 12, ванредних не може бити мање од 6 ни више од 10. Редовне чланове поставља кнез на две, а ванредне министар на 1 годину. Редовни чланови могу бити професори виших и средњих школа, а ванредни могу бити поред професора и три одлична учитеља основних школа. Начелници и секретари министарства и уредник званичног журнала по закону су редовни чланови просветног савета. Најпосле има савет још и почасних чланова. Њих може бити највише 30. Они могу бити из свију редова народа, а поставља их кнез као признање за особите заслуге, које су стекли на просветном пољу. Редовни и ванредни чланови савета имају годишњу награду, а осем тога добија још сваки члан нарочиту награду за своје научне и књижевно-школске расправе. По предлогу министровом требао би овај закон да ступи у живот на св. Саву.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ

5. *Писанка*, саставило Стево Чутурило у 5 свезака. Накладом књижаре и завода учила А. Пихлерове удовице и сина у Бечу 1880. г. С насловном сликом светле породице кнеза црногорског. 100 ком. стају 3 ф. 50 н. а. вр.

Познато је, да лепо писање развија у деци укус за лепе облике и да је у животу свакоме сталезу потребно. С тога и народној школи је у задатку, да поред других предмета и вештину лепог и правилног писања присвоји и усаврши. Истина, да народна школа није позвана да образује калиграфе, но само да се деца у њој извежбају у разветном, простом, течном и лепом рукопису. Све ово да се постићи дугим смотреним вежбањем; осим овог нуждан је за успешно напредовање ван учитељеве вештине и добар прибор за писање свакоме ученику, а то је: перо и пропис. Пропис или писанка треба да је од fine, глатке хартије, јер дете лакше и боље на истој пише. Ми досада за вежбање у краснопису не имадосмо удесне прописе.

Многоуважени књижевник и надзорник школа црногорских г. Стево Чутурило саставио је писанке за краснопис у 5 свезака, које преднаведеним условима потпуно одговарају. Прве три свезке су намењене за вежбање у писању малих писмена и свезивање писмена са писменом у речи, а последње две за велика писмена и бројеве. Пре овог пред сваким појединим писменом предходи предвежбање у потезовима, из којих се дотично писме састоји. Свака писанка се састоји из 8 листова. Први ред сваке сгране је литографиран т. ј. исписано је врло разветно, просто, не накићено, као прегледалица за ученика, а остали су редови чисто излењирани као обични прописи и намењени су за вежбање у написивању горњих писмена, речи и потезова. Писмена су подељена по сродности облика и на свакој страни су повучене линије, но преко, да би деца извежбала се у размеру и полагању писмена мало косо на десно.

Приказујући ове писанке браћи учитељима у целом Српству, топло их препоручујем за опробање у школи својој, па ће увидети практичну вредност истих и одомаћити их у својој школи. А г. Чутурилу примењујем, да у идућем издању — ако би се у Аустро-Угарској и у Србији увело — подејствује код накладки књижаре, да се насловна слика измене за нас, па или без слике или с другом замене; а мале погрешке као писме $\frac{1}{2}$ да се исправи и напише по облику штампаног српског место не-

мачког, у *ж* средњи потез да је исто тако дугачак као и остали, а мало писме *з* да се пише између две главне линије а не између три. — Са овим писанкама постигнуће се једнообразност писања у свим школама, које је главни услов за напредовање у писању.

Стеван Арсеновић,

уч. IV. р. и уч. црт. и краснориса у учит. школи сомб.

6. *Народни леџик.* Поука о животу и здрављу пише Др. Милан Јовановић. Књига I. У Новом Саду. Издање штампарије А. Пајевића 1880. С. 66.

Ово је прва од тромесечних свезака, што ће их под горњим насловом издати ове године вредна штампарија г. Пајевића. Цељ је г. писцу, да помогне нашој породици очувати подмладак, а у одраслих утврдити и одржати здравље. Књижице његове обухватаће све, што се односи на живот и здравље човека од његова зачећа па до свршетка његова. А како је прва нега детињства већином у рукама материнским, то је у распореду градива и начину писања наш женски свет имао у виду и гледао је, да не прекрочи међу њихова схатања. По првој овесци судимо, да ће ово литерарно подузеће бити за наш народ веома корисно, а кад више свезака изађу, проговорићемо о њима опширније. Све 4 књиге, које ће изаћи ове године, стају само 1 ф., а претплата се шаље штампарији г. Пајевића.

Р А З Н О

(*Добротвори школе.*) Преч. г. Ђ. Бранковић, прота сомборски и саборски посланик позвао је циркуларом све општине свог протопопијата, да се претплате на „Ш. Л.“ Г. Стеван Арсеновић, учитељ цртања у препарандији, скупио је у Сомбору 20, г. Јовав Настић, учитељ у Сентомашу 21, а гђа Луиза Поповића, учитељица у Вуковару 7 претплатника. Први је поклонио 1 примерак листа, којим би имао право да располаже, г. Митрићу, учитељу у Беловару, исто тако г. Ђ. Николић, трговац у Ковицу ерпској школи у Острову. Познати родољуб и велепоседник г. Г. Дунђерски из Сентомаша претплатио је лист за г. *Д. Радића*, учитеља у Медини (у толнајској жупанији), г. Ђ. Карановић, трговац у Суботици за г. Н. Кондића, учитеља у Брчком, а г. Александар Коњовић, народни учитељ у Брестовцу толико се обрадовао, кад је примио 1. број нашег листа, да је послао претплату, да се даје лист једном од сиромашнијих учитеља на дар и процратио је тај племенити чин писмом,

које нас пуни праведним поносом, што имамо тако врсна учитеља. Примерак тај добија приправник П. Коњовић. Механија из Остружнице у Србији, г. Љубомир Михајловић послао је претилату, да се лист шаље школи обреновачкој, у којој је овај честити Србин научио да чита и пише. Тако признање служи на част учитељу г. Љубе, а обрадоваће све учитеље. Свима именованим родољубима изричемо најтоплију захвалност!

(*Садорски одбор*) сазвао је за 16. јануар у Ср. Карловце. Кад се његове седнице сврше, састаће се, како се надамо, и школски савет.

(*Краљ међу учитељима.*) При отварању друге данске учитељске скупштине био је сам краљ присутан. Пошто један учитељ отвори скупштину, узео Њ. Величанство реч, да увери учитеље, како живо учествује у њиховом раду. Учитеље свију народа мора обрадовати ова лепа појава!

(*Слава такој жени!*) Професор Вормлеј, учитељ на једној медицинској школи у Колумбусу у Америци, а сад позват за професора државног свеучилишта у Пенсилванији, написао је дело „Микроскоп у хемији,“ које са обе стране атлантичког океана важи као ауторитет. Кад је требало то дело штампати, износио је прорачун за резање минуциозних слика тако много, да ни један књиџар није смео да се подухвати, да дело изда. Кад је то видела госпођа Вормлејева, оде она неком челикорезцу и почне сама да учи да реже; радила је неуморним трудом, док није посао научила и од њене руке су оне нежне црте, које гледаоцу у делу износе микроскопске појаве. Слава такој жени!

ЖЕКРОЛОГ.

13. дец. 1879. преставио се у Прагу у 61. години живота знаменити чешки педагог *Франгишек Ржезач*. У доба најкрућег апсолутизма и германизма Баховог подигао је он народну заставу на чешкој школи и држао ју је узтрајно и обазриво, прикушљајући око себе чешко учитељство. Уређивао је неко време листове „Школу и живот“ и „Народну школу.“ Слава имену његову! — 15. дец. прошле год. преминуо је у Карловцима тамошњи прота *А. Поповић*. Покојник је био за младости катихета у старијим разредима карловачке гимназије и један од најбољих зналаца нашег црквеног појања, тако да је пок. Корнелије Станковић њега слушајући црквено појање у ноте

ставио. Он је завештао 2000 ф. гимназији, 1000 ф. вероисповедним школама, 500 ф. на оснивање јавних књижница, 500 ф. на сироту децу, а 300 ф. на оснивање гимнастичког друштва. Јон за живота учинио је покојник знаменит легат карловачкој гимназији. Име овог ретког народног добротвора остаће вечно!

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ.

(Молимо гг. учитеље, да нас извешћују о свима променама, које се тичу учитељства.)

— Земаљска влада у троједној краљевини именовала је учитеља у Паланци г. Константина Јанковића учитељем у Шиду, г. Васу Продановића првр. учитељем у Грубишнопољу, намј. учитеља у Суботишту г. Михаила Пејновића привр. учитељем у истом месту, учитеља у Кетфељу г. Милана Јовановића привр. учитељем у Даљу, г. Јована Боту привр. учитељем у Подгорцима, намј. учитеља у Пачетину г. Јована Хорвата привр. учитељем у истом месту, намј. учитеља у Путинцима г. Кузмана Пушића привр. учитељем у Малим Радинцима и г. Уроша Мађаревића привр. учитељем у Нештину.

— Г. Јован Петровић изабран је за учитеља у Тузли, а гг. Јован Татовић и Никола Кондић за учитеље у Брчком.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ у Суботици код Вршца. Плата је 130 ф., 4 ланца ораће земље, 12 кибли жита, 12 кукуруза, 4 хвата дрва и слободан стан. Рок до краја јануара. Молбенице се шаљу В. Мартиновићу пароху.

— Тражи се учитељ у Загајици. Плата 300 ф., писарине 6 ф., 3 хвата дрва и слободан стан. Рок до 15 фебр. Молбенице се шаљу управном одбору тамишке жупаније.

— Тражи се учитељ у Великом Гају. Плата 200 ф., 24 мер. жита, 24 мер. кукуруза, 3 хвата дрва, 4 ланца ораће земље, слободан стан и слама за огрев. Рок до краја јануара. Молбенице се шаљу месном одбору.

Издаје и урџује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.
